

Motion till riksdagen 2023/24:924

av **Ulrika Westerlund och Amanda Lind (båda MP)**

Stärkt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck till Jämställdhetsmyndigheten från Länsstyrelsen Östergötland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett nationellt inrapporteringsystem för bortförda barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga bestämmelsen om utreseförbud för barn till att gälla fler barn och unga och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att öka den systematiska uppföljningen av insatser till barn och unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

Flytta det nationella kompetenscentret till Jämställdhetsmyndigheten

Inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck föregicks av ett förslag som låg med i ett betänkande gällande kriminalisering av de som arrangerar äktenskap mot någons vilja. Flera remissinstanser var negativa till att en ny myndighet skulle inrättas. Skälet till skepsisen var att man ansåg att det var viktigare att befintliga myndigheter, regioner och kommuner tog sig an uppgiften och såg till att skaffa sig kompetens på området så att kunskapen blev utbredd. De som förespråkade ett nationellt kompetenscentrum menade att kompetensen på den tiden var bristande på de flesta håll och att det var bättre att samla de människor som fanns i landet och

behärskade frågan om hedersrelaterat våld och förtryck för att säkerställa ett kraftfullt agerande. Särskilt eftersom det gäller mycket utsatta barn och unga där det kan röra sig om konkret och omedelbar fara för liv och hälsa. I efterhand kan beslutet att förlägga uppdraget på en särskild myndighet ifrågasättas. Kompetensen kring frågans komplexitet behöver finnas i hela landet och inom flera sektorer. Att bara ha den särskilda kunskapen samlad på ett ställe gör det hela mer sårbart och det finns risk för att den uppbyggda kompetensen till exempel blir för personbunden.

Den utredning som genomfördes av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys inför uppdraget att inrätta ett nationellt kompetenscentrum övervägde redan 2020 att lägga kompetenscentret på Jämställdhetsmyndigheten. Mycket talade för flytten då det skulle vara fördelaktigt om majoriteten av jämställdhets- och våldsuppdragen fanns på samma myndighet, för att effektivisera och arbeta strukturerat och sektorsövergripande. Det som talade emot att flytten skulle ske då var de upparbetade nätverk som redan fanns på Länsstyrelsen Östergötland. Däremot mötte inte insatserna från dåvarande Nationella kompetensteamet, NKT, dagens behov av stöd och arbetet behövde utvecklas. När nu ytterligare några år har hunnit gå finns det anledning att återigen se över om en flytt ändå inte borde ske. Jämställdhetsmyndigheten har ytterligare utvecklat sitt arbete och arbetar med flera närliggande uppdrag. En flytt skulle åstadkomma en samordning av uppdrag på området och en effektivisering av arbetet utifrån de sex jämställdhetspolitiska delmålen.

Utred ett nationellt inrapporteringsystem

Varje år förs många barn bort från Sverige i syfte att utsättas för olika former av hedersrelaterat våld och förtryck, omvändelseförsök, uppfostringsresor och så vidare. Det finns inga exakta siffror på hur många barn det rör sig om, men baserat på statistik från UD:s konsulära enhet samt Jämställdhetsmyndighetens rapporter om bortförda barn och unga rör det sig om hundratals barn varje år.

Primärt är det skolan som har kunskap och ansvar kring att signalera oro för eleven under elevens skolgång. Som en del i detta ska skolan anmäla elever som inte är tillbaka i skolan efter lov. Det är skolans ansvar att signalera vid all form av oro. Men det råder brister i systemet. Elever som flyttar utomlands försvinner idag ur kommunernas system. Skolan är inte förpliktigad att ta reda på vad som döljer sig bakom uppgiften från föräldrar eller släkt att man har ”flyttat”. Detta borde ändras. Det behöver utredas om Sverige kan införa ett obligatoriskt inrapporteringsystem för skolor, för att få bättre kunskap om omfattningen av problematiken och kunna hjälpa fler unga.

Utvidga bestämmelsen om utreseförbud för barn till att gälla fler barn och unga

Bestämmelsen behöver omfatta fler barn och unga. Utreseförbudet kan inte ensamt skydda barn och unga från utsatthet, men det är ett viktigt verktyg för att förhindra att barn och unga lämnar Sverige och blir strandsatta, och ofta utsatta för grovt våld, i länder där Sverige har liten eller ingen möjlighet att ge skydd och stöd. Idag täcks endast två syften med ett bortförande av utreseförbudet: barnäktenskap och könsstympning av flickor. Bestämmelsen behöver utökas till att gälla även andra syften med bortföranden, exempelvis uppfostringsresor, inklusive så kallade omvändelseförsök eller annan

utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Bestämmelsen bör utvidgas i enlighet med förslaget i Ds 2022:9. Det bör också utredas om åldersgränsen ska höjas till åtminstone 20 år, då även många unga vuxna förs bort i syfte att utsättas för bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive tvångsäktenskap, vilket Jämställdhetsmyndighetens delrapport redovisar. (Bortförda barn och unga, jamstalldhetsmyndigheten.se.)

Ett uppdrag att öka den systematiska uppföljningen av insatser för barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

Den systematiska uppföljningen av individärenden behöver öka i Sverige. Det finns för låg samlad kunskap om vilka insatser som ger bäst resultat för målgruppen barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Även om det självklart finns aktörer som klarar av att ge ett fullgott stöd och skydd är nivån i landet ojämn och det blir en fråga om tur för den utsatta individen i fråga om huruvida den får bästa möjliga insatser. IVO har tidigare påtalat behovet av utvecklad systematisk uppföljning:

”Socialnämndernas systematiska kvalitetsarbete måste utvecklas, för att säkerställa att brister vi har funnit inte uppstår igen” (Inspektionen för vård och omsorg, 2020. Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp, IVO 2019-11, sid. 11).

SKR:s erfarenheter på området bör omhändertas i arbetet, utifrån deras kartläggning av insatser för vuxna våldsutsatta kvinnor. För de enskilda kommunerna finns många barriärer, inte minst resursmässigt men även systemmässigt för utökad systematisk uppföljning. Mot bakgrund av allt detta bör ett uppdrag ges till en lämplig myndighet att samordna arbetet nationellt för att ge bättre lokala förutsättningar.

Ulrika Westerlund (MP)

Amanda Lind (MP)